

ПЕТРО ЦЕГОЛКО

ЗНАЙДЕНА СЕРЕЖКА

Харків
«ФОЛІО»
2025

А ЧИЯ Ж ТО ВІЙНА?..

— **А**ндрію! Кудись дівайся з хати! Тебе поліція буде шукати! Ганна Петрівна з сільради сказала щойно по секрету: тих, хто не хоче йти воювати на той Донбас, поліція арештує! Чуєш, Андрію! — збентежено, задихаючись, вигукнула синові, щойно переступивши поріг літньої кухні, захекана від швидкої ходьби Вірка. Хутко поставила в куті на табуретку сумку з купленими у крамниці продуктами і, сівши на край стільця, голублячим і водночас трохи боязким поглядом, повними сліз сумними очима стала пильно вдивлятися в неголене, але таке любе її серцю синове обличчя.

Андрій, відклавши мобільник, ошелешений почутим, сидів мовчки за вкритим квітчастою цератою старим, де-не-де поточеним шашілем, але ще міцним дубовим прадідівським столом і ніяк не реагував на мовлені в розпачі материні слова. Хлопець лише вчора добрався додому із Польщі, де був на заробітках. Думав, що ота веремія вже якось вляглася, а тут — на тобі: розшукувати будуть... Потрібні досвідчені військові, а він же відслужив у піхоті на БМП, якраз два роки було перед війною на Сході, як дембельнувся. Тих повісток аж три назбиралося за час, поки був на заробітках. Бо ж тут у селі роботи катма. А взагалі, як то кажуть, робота дурного любить, тільки встигай, та на власній господарці, зрозуміло, щомісячно не платиться. А так — у пана Міхала, польського фермера, обрізав

дерева у великому яблуневому саду, розпушував і підживлював ґрунт, косив траву, готував ангари-холодильники до нового врожаю ягід і садовини. Привіз чистими за чотири місяці більш як дев'ятсот доларів, а ще — одягнувся у нове та взувся. Думав побути трохи вдома, допомогти матері гори обробити і знову податися до пана Міхала — на збір трускавок і яблук. Але тепер, після такої новини, певно, не вдасться. А фермер чекає, телефонував недавно, просив організувати на сезон хлопців хоч би трьох-чотирьох, таких, котрі тямлять у сільській господарці, вміють працювати, як він, Андрій. Пан Міхал, крім того, що добре платив, не раз, щоб зацікавити, нахвалював його, бо цінував ще й за те, що не пив навіть у вихідні.

В Андрієвій голові хаотично снували думки, перебивали одна одну, наполегливо шукаючи рятівного виходу.

— Андрію! Ну чого ніби закам'янів! Чому мовчиш? Сидіти вдома небезпечно. Ганна Петрівна попередила, щоб до бару та магазину — ані ногою, і мобільник тра вимкнути. І взагалі, у селі на очі нікому не показуватися, мало що у кого в голові й на язиці, — знову на одному подиху мовила з пересторогою Вірка.

— Та вже пішов би, мамо, у військкомат. Пояснив би. І хай призивають... Сам не знаю, де подітися маю і як залагодити ту справу...

— Пішов би на війну!!! Та я тебе не для того вибавила і виростила, щоб, не дай Боже, у труні привезли, як сталося в сусідньому селі. Вони за свою землю на тому Донбасі воювати не хочуть, під наші танки і машини пластом серед дороги падали, не пускали солдатів, щоб боронили країну. Та Штепа, мер якогось там міста, казала, що самі розберуться і всьо мирно порішають... І що — порішали?! Всі чули, як вони там кричали: «Путін, пріді!» І він прийшов, анцихрист, вбивця клятий. Аби ти сконав до рання! Наших воїнів там на Донбасі підло вбивають, знущаються

з полонених. Додуматися тільки, вибухівку у слоїку з медом українським солдатам приніс якийсь пасічник-вбивця да-нецький. Озвірілі бабки з іконами в руках з московської церкви верещать безперестанку, мовби з глузду з'їхали: «Путін! Спасі нас!». Вбивають за українську мову! Дарма що Донбас той насправді і є Україна. Підлітка замордували тільки за те, що синьо-жовту стрічку почепив на своєму наплічнику. Підлості й підступності їхній меж нема...

А що сталося під Волновахою із солдатами 51-ї окремої механізованої бригади з Володимира ще на початку війни, Вірка, як і всі односельці, добре пам'ятала. Бо ж відбулася та кривава подія якраз на храмовий празник у селі, на літнього Миколи, 22 травня 2014 року. Сепаратисти вмовили ще не призвичаєних до їхньої підлості, жорстокості та цинізму наших військових, щоб не зупинялися біля населеного пункту, бо то, бач, ризик, для життя місцевих. Насправді, хитро розвідавши обстановку, вдосвіта приїхали знову і з крутезних джипів та двох броньованих машин інкасаторських зненацька відкрили шалений вогонь по сонних вояках. 17 військовиків 51-ї окремої механізованої бригади загинули тоді. Сепаратисти цинічно вбивали хлопців. З лісосуми по наших стріляли ще й ворожі снайпери.

Андрій знав про цю страшну трагедію під Волновахою, що сколихнула всю Волинь, із розповідей учасника, односельця Богдана, котрий, слава Богу, лишився живий. Знав від нього й про іншу неприпустиму помилку: тоді акумулятори, щоб підзарядити, зняли на цілу ніч одразу з трьох бойових машин. Якби хоч одна БМП могла рухатися, то так просто не відійшли б сепаратюги. Наші вояки не відкривали вогню на ураження, стріляли у повітря та по ногах. Дивна якась поведінка. Навіть інстинкт самозбереження поступився тоді недолугості командирів та нерішучості бійців.

А навіщо було ставати на ночівлю край дороги, де ти — відкрита мішень для ворога? Навіщо, навіщо, навіщо?

Їх десятки тепер без відповідей. Так, до бойових дій наші військовики не були тоді готові ані морально, ані технічно. А те, що сталося після бою, коли сепари безперешкодно зникли на джипах та інкасаторських автомобілях, взагалі поза межею розуміння. Врешті, як порятунок, прибуло довгождане підкріплення з повітря — гелікоптери Мі-8. Проте пілоти переплутали розгублених бійців 51-ї бригади з терористами і відкрили вогонь по своїх. Страшне відео на ютубі: гелікоптери ведуть вогонь на ураження, а переляканий наш вояк, впавши на коліна, молиться у лісосмузі. Направду, надія тільки на Бога з такими командирами.

— Аби-то знати, що у військкоматі одразу візьмуть до війська, то пішов би не роздумуючи. А так ще й справу порушити можуть, якщо вже не порушили, щоб іншим була наука, і тоді ходи по судах, наймай дорогого адвоката і доводь, що ти не ухилянт, — врешті зреагував Андрій на материні слова.

Вірка, сплеснувши руками, як сорока застрекотіла перелякано і навіть обурено.

— Пішов би воювати! Пішов би воювати?!. Подумай, що кажеш... Та тобі ж, Андрію, сім'ю вже час мати. Ми онуків хочемо, щоб рід продовжувався. Задумайся, сину. Життя одне в кожного з нас! А то пожив якихось двадцять п'ять літ на світі білому і хочеш під кулі, ризикувати собою. Одні п'ють-гуляють, життям втішаються, а ти їх захищати будеш!.. А матері сивій переживай, проси Бога, щоб гріб з дитиною додому не привезли.

По тих словах із Вірчиних очей рясно покотилися гіркі, пекучі сльози, почуття несправедливості, безнадії й розпачу обручем стиснули серце і болючим клубком підкотили до горла. Вірка ридала і схлипувала, обливаючись слізьми, що текли з її очей, даючи хоч якусь полегшу душі й серцю. Андрій кинувся до матері, пригорнувшись, розцілював солоне від сліз рідне обличчя.

— Мамо! Не плачте, мамо! Все буде добре, я вам кажу, все буде добре... Бог ласкавий, допоможе!..

— Москва сльозам не вірить, щоб ти знала, Вірко, і ти, Андрію, також щоб знав! Тільки в бою кривавому зупинимо ту орду азійську маніяка і вбивці путіна! І готуватися до боротьби з ворогом одвічним, кацапом загребущим, щодень треба, — вдаривши міцним дерев'яним костуром об підлогу, строго, з притиском, пробасив, як вистрелив, ще міцної статури чоловік із рішучим виразом обличчя, що надійшов саме на ті розпачливі Вірчині слова і відразу втрутився в розмову. — Бо як не воювати, то ворог страшний московський прийде і сюди: і наш Київ завоює, і Львів, і Луцьк, і Володимир, і Сокаль...

— Не слухай, сину, діда, йому б лиш воювати. А скільки крові безневинної проллється?! Не дай Боже, Андрію! Кажуть, можна довідку купити в лікарів, що нібито не придатний до війська за станом здоров'я. Грошей трохи заробив, то не шкодує, сину, подумай про своє майбутнє, подумай про мене. Щось роби, не чекай... А вам, Микито Івановичу, тільки одне на умі: воювати! Воювати! — додавши і своєму голосу якоїсь удаваної твердості перекривила зі злості Вірка свого тестя, шанованого в селі чоловіка, колишнього вчителя хімії та біології, а тепер пенсіонера. — Будьте, хлопці, патріотами, ідіть на війну захищати усю оту нечисть... Діти ж начальників хай гуляють собі день і ніч по барах і в задниці мають державу нашу і ту війну! А ще кого захищати? Питаю я, проста жінка. Отих злодюг, олігархів ненаситних, що все розкрадають!

— Та ж землю нашу українську і державу треба захищати, Андрію та Вірко. Це найсвятіше і найдорожче, що маємо. Нині держава наша тримається на добровольцях та волонтерах. На простому українцеві тримається держава, як завжди, бо він життя віддає заради України. Подумайте! Сотні років ми були у неволі. Лише двадцять три

роки, як маємо волю, свою владу і державу, а збайдужілий, затурканий люд із психологією раба вже, бач, втомився їх боронити.

— І що далі? Так було, так є і так буде, — випалила вже розлючена Вірка. — Багатий бідного ніколи не зрозуміє. Один накрив мільйони, а інший на заробітках спину гне, щоб прожити. Діти багатого не воюють, відсиджуються, бо війна у нас страшна, кривава. А такі, як ти, Андрію, прості чесні й робітні хлопці, воюйте, бороніть країну і всю ту нечисть корумповану злодійську, і оте народонаселеніє несвідоме, якому аби напхати черево і сліпаки залити оковитою. А як вб'ють, то і поховати по-людськи годі буде, бо наш піп московський навіть гріб запечатати на могилах не схоче. Таке вже було у кількох селах. Попи московські захисника України відспівати відмовилися, бо їм маскава, бачте, платить добре і наказала цього не робити.

— Правду, дочко, кажеш! Кіріла, попа московського, на службі Божій згадують, і військо московське. А той Кіріл благословляє загарбників на вбивство нас, українців, на війну благословляє, на загарбання земель наших! Отож і церкву нашу відновлювати будемо. І армію зміцнювати, щоб воювати до перемоги, бо москаль не спить. Крим відчухрав. А щоб ти вдавився, триклятий москалисько! І тут ще й Новоросією марить, хоче захопити пів України. Марить і Києвом, бо то, чуєш, «мать гарадов руских». Рада одна — битися до перемоги, бо світ такий — кожен сам за себе. Ні американець, ні француз, ані німець — ніхто за нас битися з ворогом московським не буде. У нашому селі такі більшість людей хоче своєї, української церкви, хоче Богоу рідною мовою молитися, щоб ти знала, Вірко.

— Тверде, як камінь, серце у вас, Микито Івановичу! Онука вам не шкода, невістку теж. Поки Андріїв батько, а ваш син десь у Києві на будові гроші заробляє, то ви тут нам вирішили розказати, як жити тра по правді. А на мені,

бабі, городи — обробляй, свині, корова, кури, качки — годуй, давай раду, Вірко, тягни того воза, доки жили не порвуться. А ще — віддай сина єдиного на війну і по ночах не спи, тільки думай, переживай і молися...

Нарешті озвався Андрій:

— Та воювати треба, мамо, а ні — то ворог тут буде, аж до польського кордону допре. Майдан, Революція Гідності показали: українці, коли разом, — то велика сила. Ми перемагаємо і «ригів» з Яником, і п'яту колону московську зрадофілів тих. Але ж, діду, чому нема серед нас одностайності?! Пориву такого, як співається: «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»? Нині кожен сам по собі, хитрує, викручується, думає про своє, а не про спільну долю України.

— Ну, Андрію, хто вболіває за Україну, той усе кинув і вже на війні чи волонтерить для перемоги. А єдності, справді, нема, бо то ворог нас споконвіку роз'єднує і тому поборює. А ще зрадництво, наше прокляте Каїнове тавро, переслідує нас у віках. Як Батурин, столицю козацьку Івана Мазепи, було взято, знаєш? Батурин — це не просто місто, то фортеця була, добре укріплена, з гарматами. Коли Іван Мазепа став спільно зі шведським королем проти Московії і Петра І, цар звелів захопити Батурин і покарати усіх, хто підтримував Мазепу. Козацький загін і батуринці не здалися, тримали оборону. Іван Ніс тоді, а був він полковий старшина, спокусився на підкуп і показав ворогу таємні ходи. Батурин було знищено, випалено, зрівняно із землею, а 15 тисяч люду жорстоко вбито, розіп'ято і повішено, щоб інших залякати, щоб повік москаля ми боялися.

— Я знаю, діду, — відказав задуманий Андрій. — Це була помста царя Петра І гетьману Мазепі за його рішення вийти з-під впливу Москви й обрати, як ми сьогодні кажемо, свій шлях до Європи. А москаль туди не йде, його ж, дикого, ніхто не візьме. Але і нас не пускає. Бо Європа — то заможне життя, демократія і свобода, а московія — свавілля,

Зміст

ОПОВІДАННЯ, ЕСЕЇ	3
А чия ж то війна?..	5
Весняний поклик крові, або Вічний двигун життя	18
Кар'єра за посередництва дружини і не тільки...	46
Знайдена сережка	61
Без ста грамів не розберешся	72
Виходок	78
У моїй смерті прошу звинувачувати...	85
Життя — найкращий сценарист, або Кіно без жодного дубля	96
Криниця	110
Рогатка	126
Ксенин луг	131
Батько женуть самогонку...	136
Цегольня	140
Цвілі сади на кривчицьких пагорбах...	151
Магія поцілунку	158
Чи завжди правду треба знати?	167
ЛЮБОВ СЛІПА... (повість)	175